

*Маркович Опанас
Васильович*

200 років від дня народження

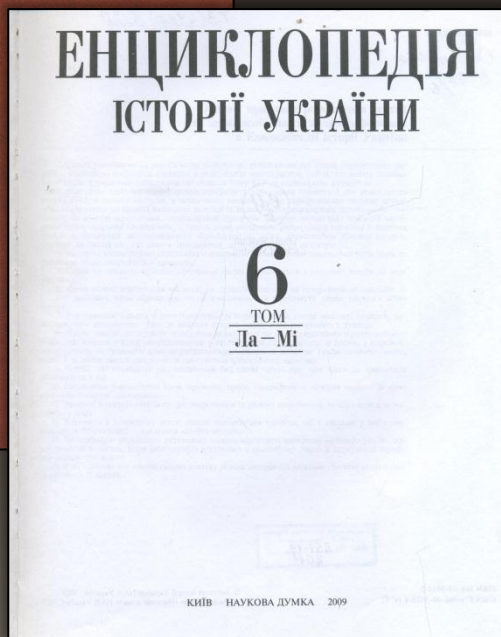
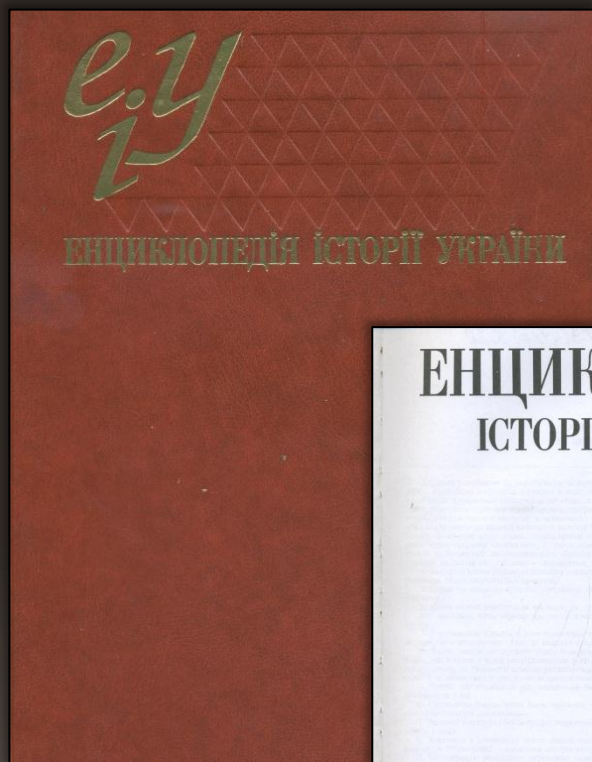

(1822-1867)

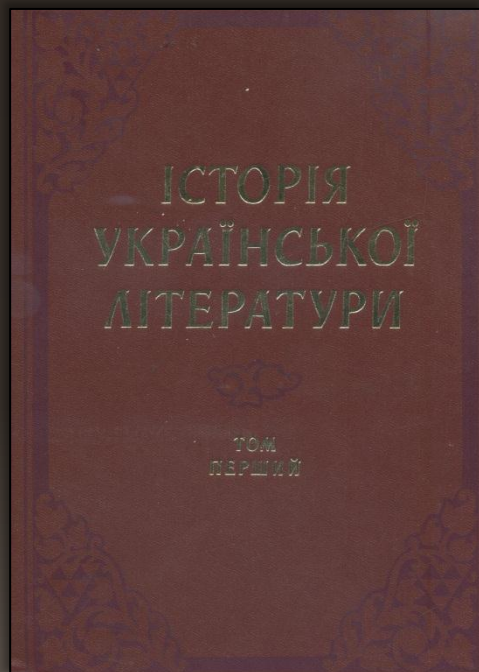
- *Опанас Маркович (27 січня (8 лютого) 1822, Кулажинці — 20 серпня (1 вересня) 1867, Чернігів) — український фольклорист-етнограф та громадський діяч. Член Кирило-Мефодіївського Братства.*
- *Перший чоловік письменниці Марії Вілінської (Марко Вовчок), значно вплинув на її літературну діяльність. Частина літературознавців (зокрема, Пантелеймон Куліш) вважають, що Маркевич був співавтором тагнит опис дружини «Народні оповідання» .*

Онищенко О.С. В75,6

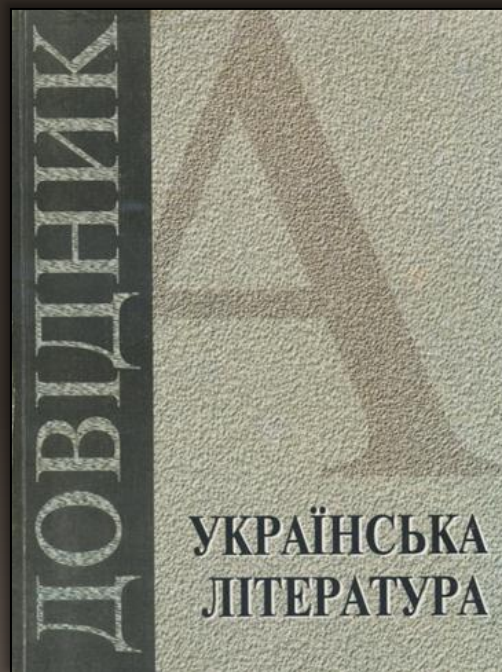
С10727.3

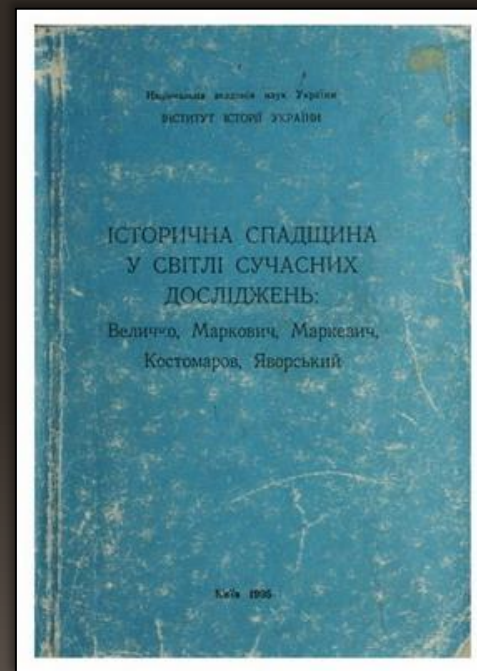
B355067.1

Ba602201

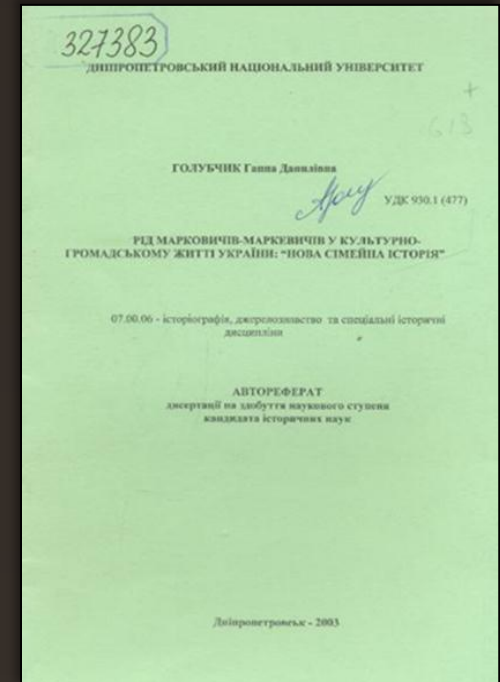
Ba562385

Pa327383

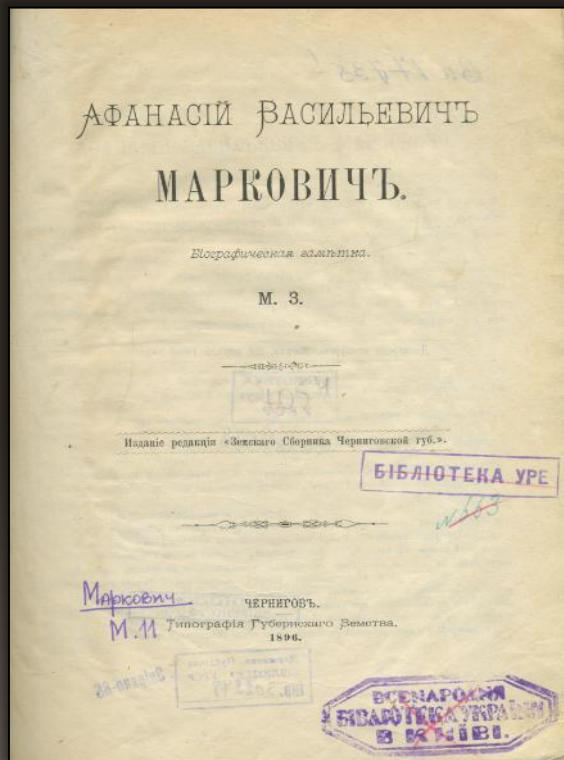
Ba573963

Ао262629

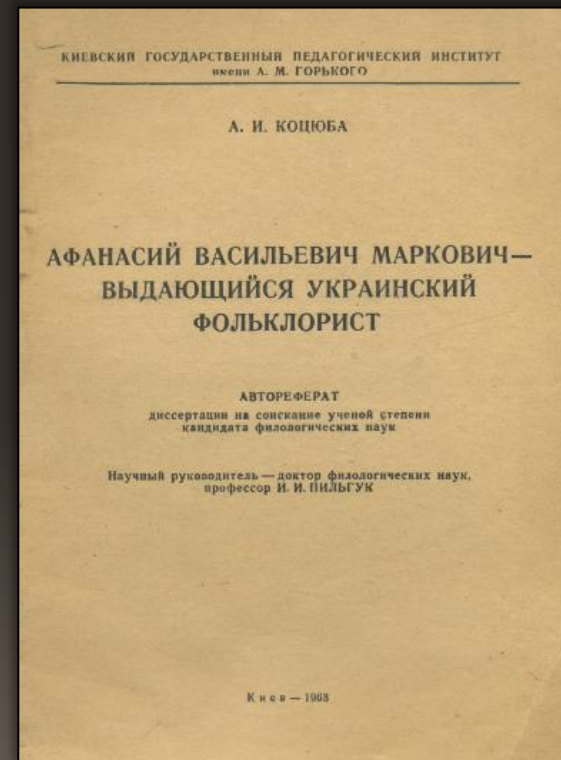

Автореферат дисертацій
на тему Рід Марковичів
Маркевичів у культурно-
громадському житті
України «нова сімейна
історія».

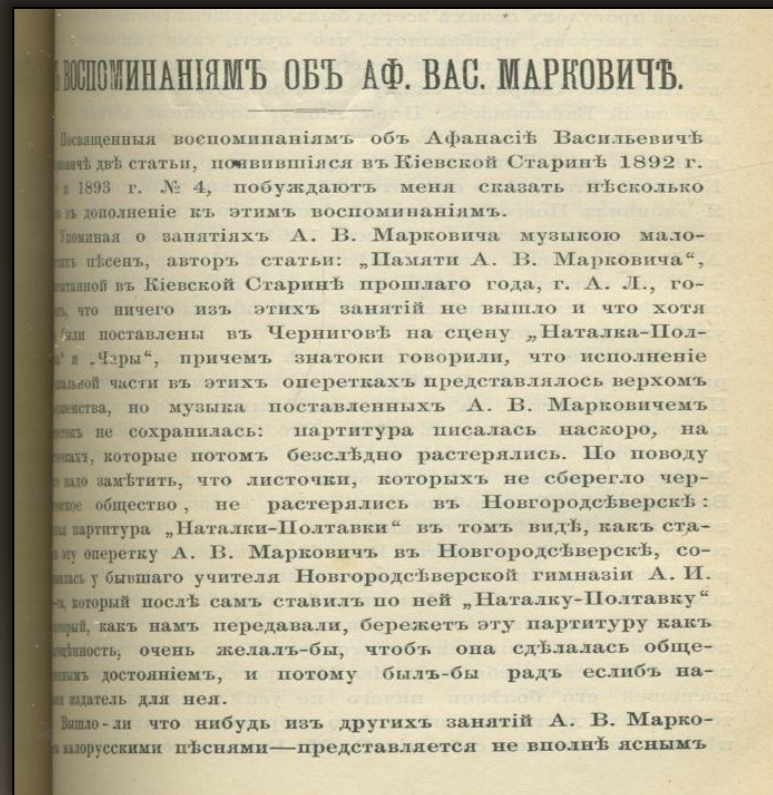
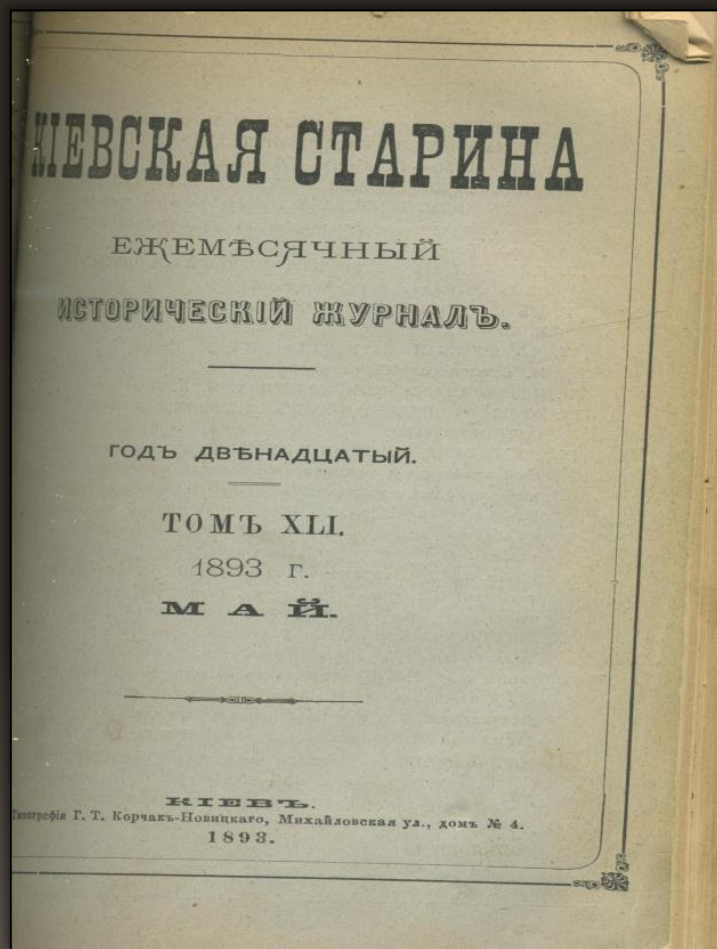
Ви17736

Во895249

Ж1626,1893,т41,№5

Рл4410

Збірник Пам'яті Тараса Шевченка

(1814—1914).

Виданне
Українського Наукового
Товариства в Києві.

КИЇВ.
Друкарня 2-ї Артїли, Володимирська 43.
1915.

Матеріали до історії Кирило-мефодіївського брацтва.

ПРИЗНАННЯ КИРИЛО-МЕФОДІЇВЦІВ.

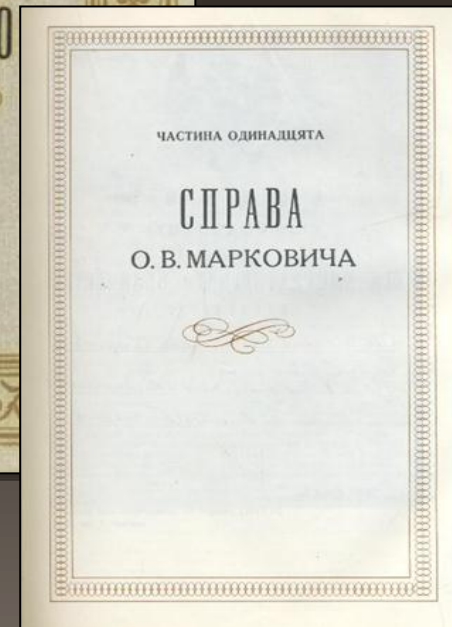
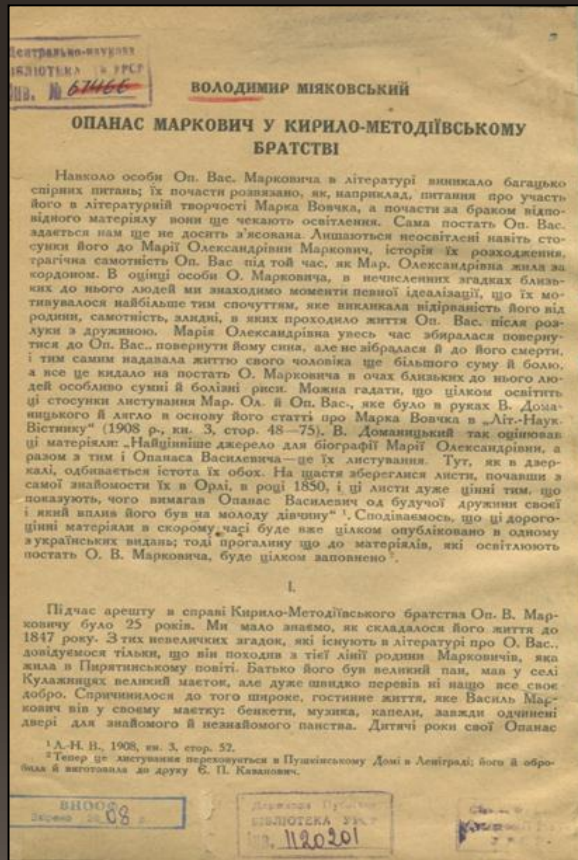
Приладив до друку
М. ГРУШЕВСЬКИЙ.

ЗМІСТ.

	стор.
Донес Петрова попечителю	107
Відповіді Петрова на запитання попечителя	110
Доповіщення Київського Губернатора про трує у Марковича, Тулуба, Посиди й Андрузького	113
Пояснення Костомарова	114
Додаткові зізнання Петрова	115
Допит Тулуба	116
Допит Посиди	119
Додаткові признання Посиди Юзефовичу	122
Допит Марковича	123
Допит Гулака в III отд.	126
Допит Навроцького	129
Допит Андрузького	132
Допит Костомарова	143
Другий допит Костомарова	149
Додаткові признання Посиди передъ вислакою до Петербурга	161
Допит Шевченки	163
Допит Куліша	167
Допити В. Білозерського	184
Допит Петрова в III отд.	211
Додатковий допит Новроцького	215
Допит Посиди в III отд.	219
Другий допит Марковича в Києві	225
Додаткове питання Білозерському	233
Признання Костомарова в III отд. дані „въ отмѣну прежнихъ“	234
Очі ставки (конфронтації)	244
Додаткові пояснення Гулака, Посиди й Андрузького	251
Додаткові читання Білозерському й Костомарову	254
Покааний лист Андрузького до Траскіна	255

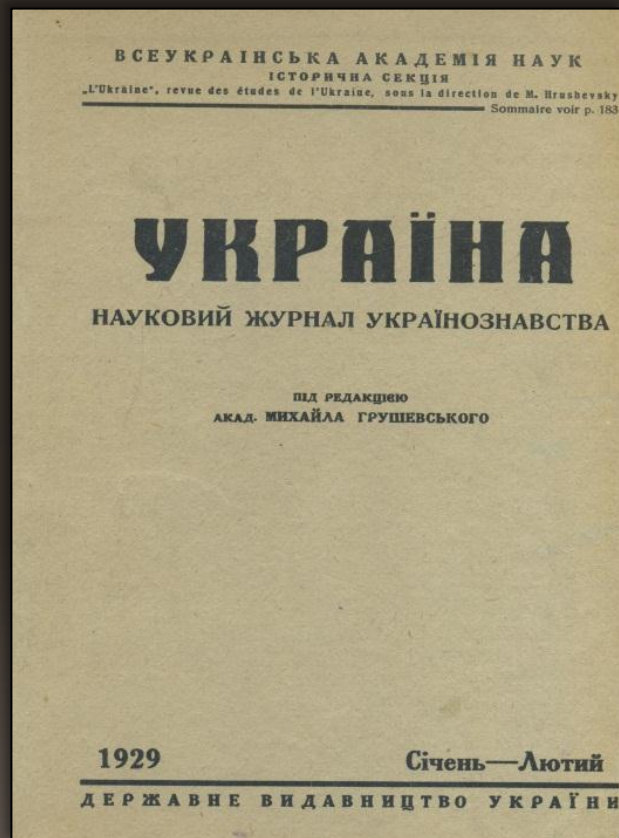
Рл8546

В337179,3

Микитенко

ЖЗ, 1929, січень-квітень

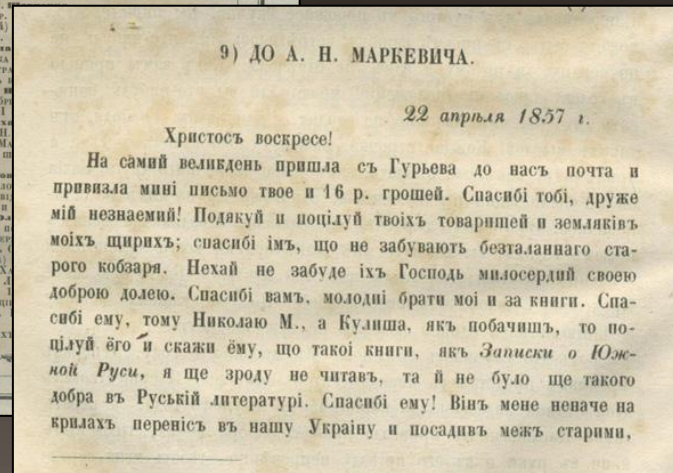
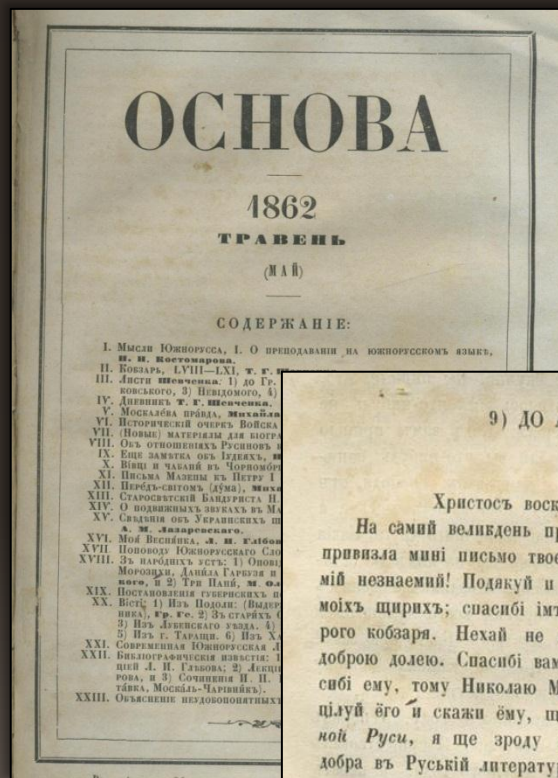
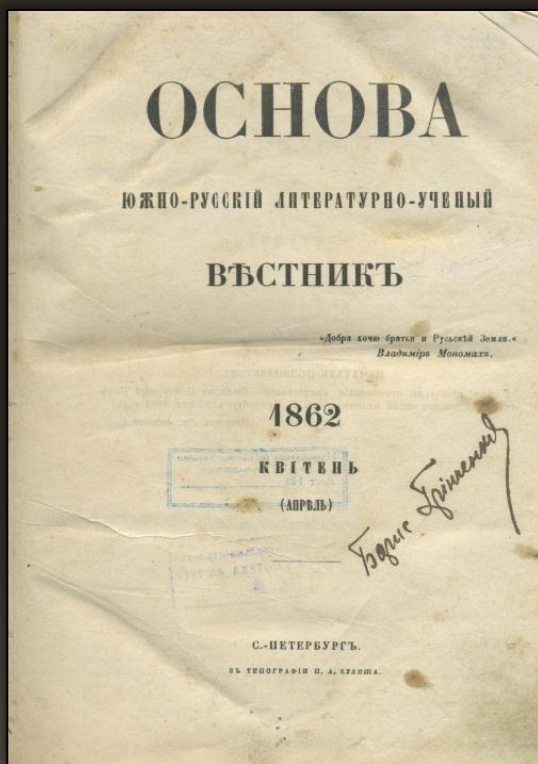
П. О. Куліш про Кирило - Методіївське Товариство.

Тоді, як П. О. Куліш зовсім одвернувся від своїх колишніх однодумців-Українців, видав 2 томи «Возсоединенія Руси», розійшовся з М. І. Кожаровим і повернувся на шлях об'єднання народньо-політичних інтересів України і Галичини, в журналі «Вѣстникъ Европы» надрукована була стаття М. П. Драгоманова «Евреи и Поляки в Юго-Западномъ краѣ» (1875 р., № 7, сс. 133—179) з приводу виходу в світ 1-шої частини «Трудовъ етнографо-статистической экспедиціи въ Юго-Зап. краѣ» П. Чубинського. В своїй статті Драгоманов подав мимохідь за Кирило-Методіївське Товариство. Куліш образився і післав спростовання Драгоманова до свого приятеля Ол. Ол. Гатчука, щоб надрукував

1) Зразу написано: „которой“, і виправлено як у тексті, 2) Підкреслення О. Коняного, 3) Зразу нап. „Вась“ і виправл. 4) Закреслено напівнаписане „Я“ 5) Зразу нап. „були“ і випр. 6) Літ. я подібна до „л“ або „ѣ“; після крапок закреслено слово „женить“. 7) Написано „женитьсѣ“. 8) Зам „!“ в тексті „?“ 9) Далі замість підпису—розкреслено везерунок, подібний до того, що ним закінчується рукопис перекладу Шевченка цього журналу (рук. В.Б.У.).

Маркович брав активну участь у літературному житті української громади Санкт-Петербургу, зокрема у виданні українського діаспорського журналу «Основа».

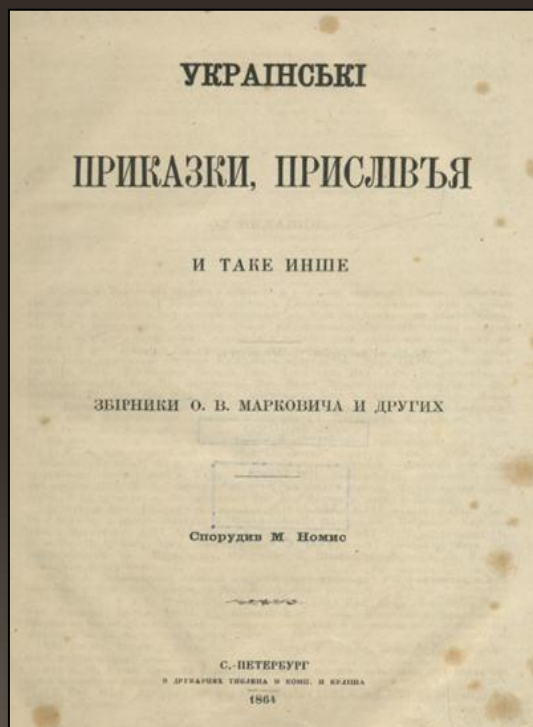
Грінченко Ж14553, 1862, квітень, травень, червень

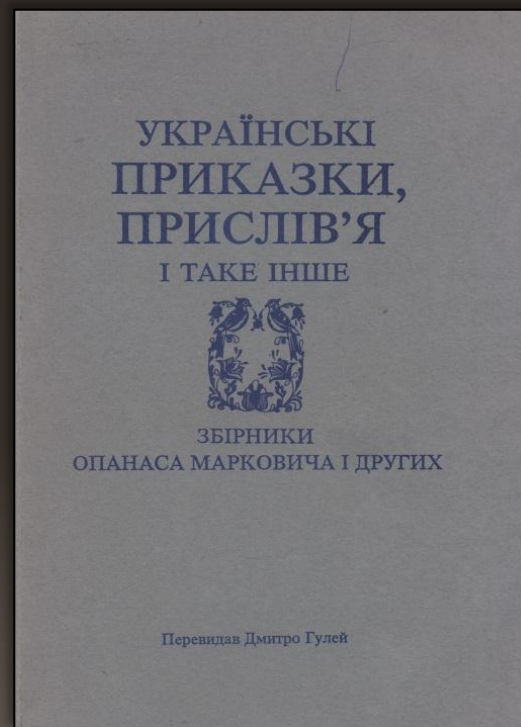
Лист Шевченка до Марковича

Одним з найвідоміший фольклорно-етнографічних видань Марковича було Українські приказки, прислів'я, і таке інше видане Матвієм Номисом у Санкт-Петербурзі у 1864 році.

Попов16883

Вс32478

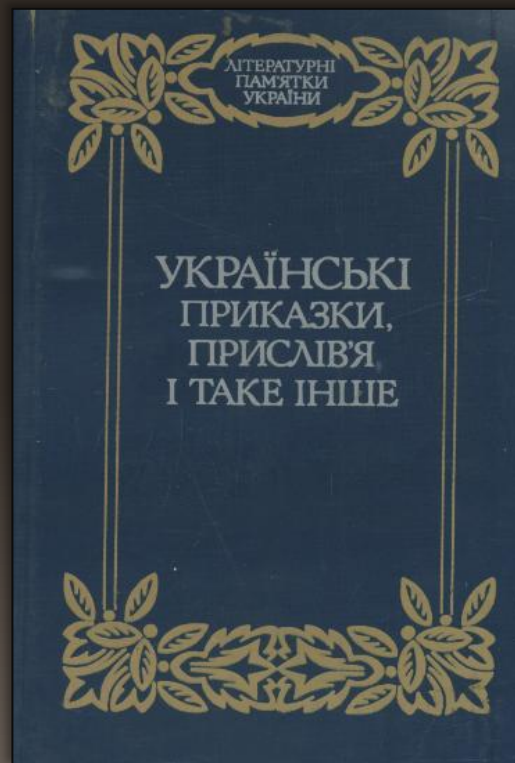
Перевидання з доповненнями Дмитра Гулея видане в Торонто у 1993р.

І досі не втратила свого значення збірка етнографічних та фольклорних матеріалів українського етнографа, письменника, фольклориста й педагога М. Номиса (1823-1900), метою якого було «зберегти для нащадків розповіді бувалих, старосвітських людей, цікаві факти з українського минулого і тим самим сприяти розвитку національної свідомості.

Со25332

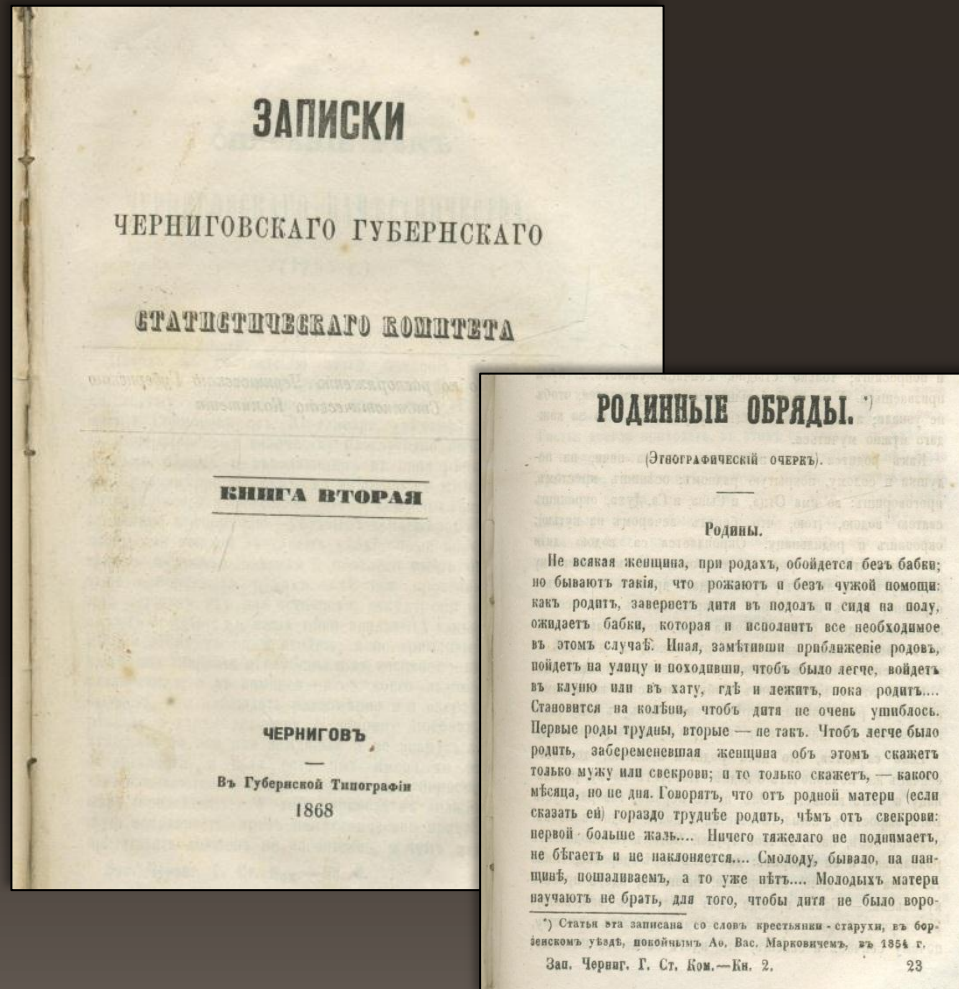
Ва552116

Ва402116

- До збірки входять унікальні записи обрядів, понад 800 українських пісень та близько 30 казок, зроблені Марком Вовчком та О. Марковичем на Чернігівщині, Полтавщині, Київщині, на Поділлі. Народно-поетичні твори друкуються на основі знайдених рукописів. Вступна стаття містить характеристику матеріалу, показує внесок обох фольклористів у науку про народну творчість.

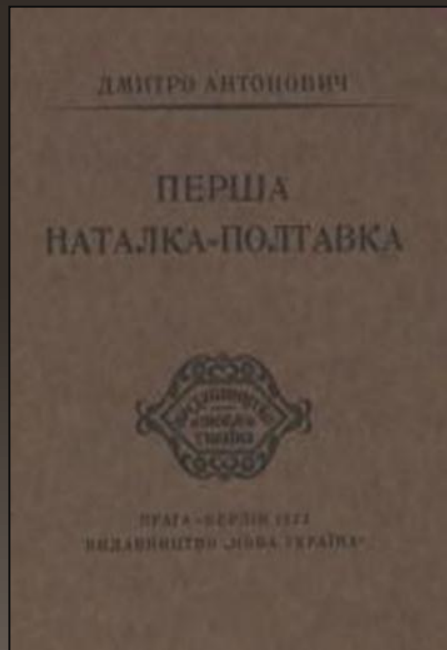

Етнографічний
нарис Марковича
Родинні обряди (рос.
Родинные обряды)
був надрукований
посмертно у 1869
році у часописі
Нотатки
Чернігівського
губернського
статистичного
комітету.

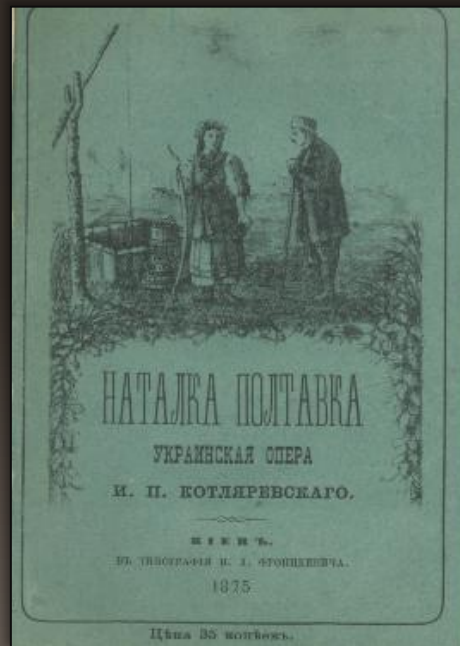
Опанас Маркович - автор музики до опери «Наталка-Полтавка» за однойменною п'єсою Івана Котляревського (1857) та опери «Чари» за однойменною п'єсою Кирила Тополі (1866), що були поставлені силами українських аматорських гуртків, якими Маркович керував у Чернігові та Новгороді-Сіверському.

Але прим'єра найвідомішої постановки «Наталки Полтавки» Миколи Лисенка відбулася в Одеському театрі в 1889 році.

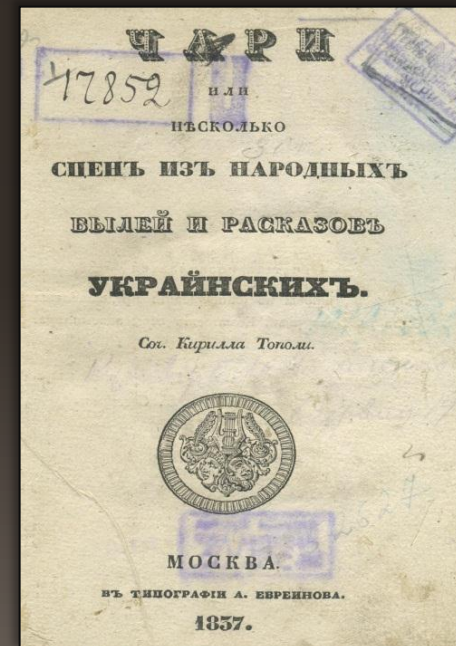
Р94421

Ао258121

Ви17852

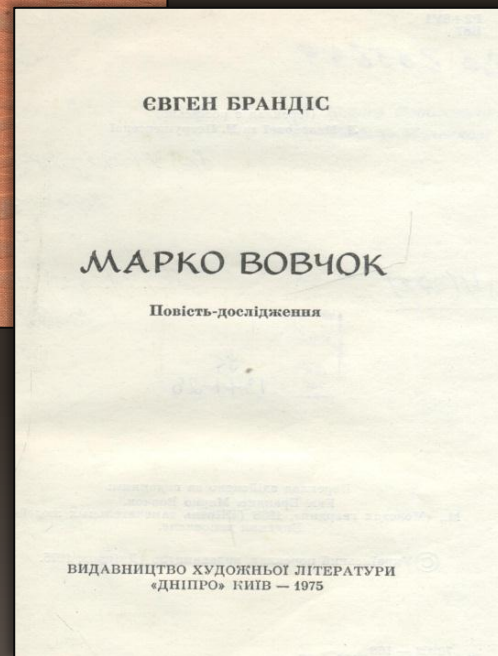
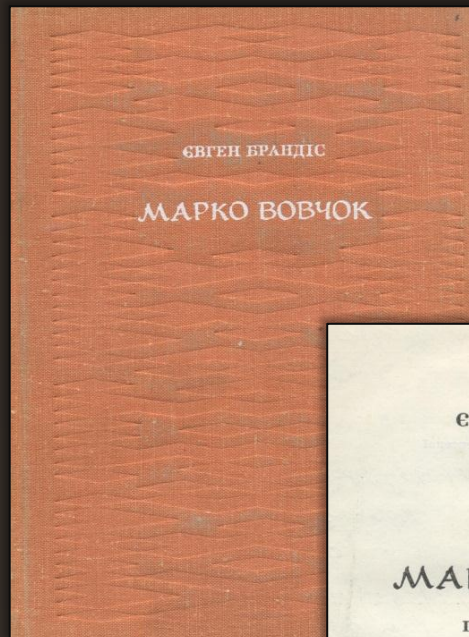

(1833-1907)

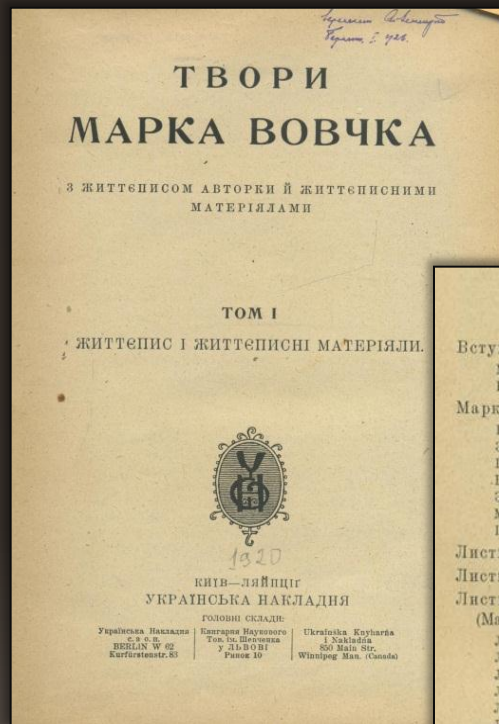
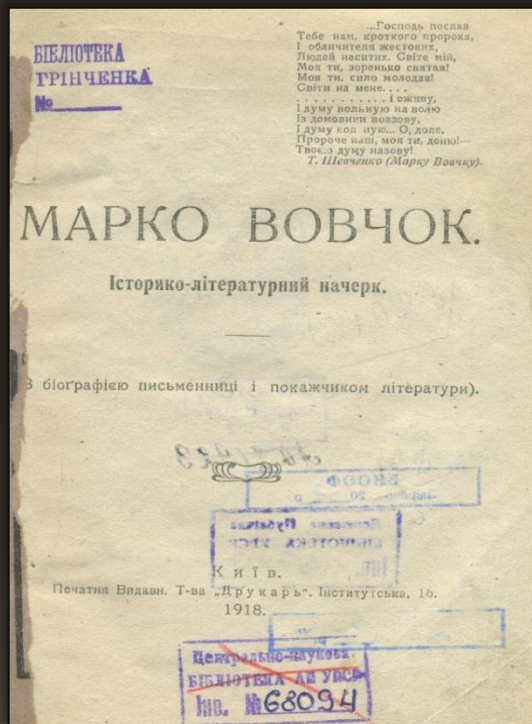
Марко́ Вовчо́к (ім'я при народженні — Марія Олександрівна Вілінська, за першим чоловіком — Маркович, за другим чоловіком — Лобач-Жученко. Українська письменниця, перекладачка, видавниця російського походження. Її твори мали антикріпацьке спрямування та описували історичне минуле України. В 1860-х роках Вовчок здобула значної літературної слави в Україні після публікації в 1857 році українськомовної збірки «Народні оповідання».

Ba265649

Грінченко Ао21923

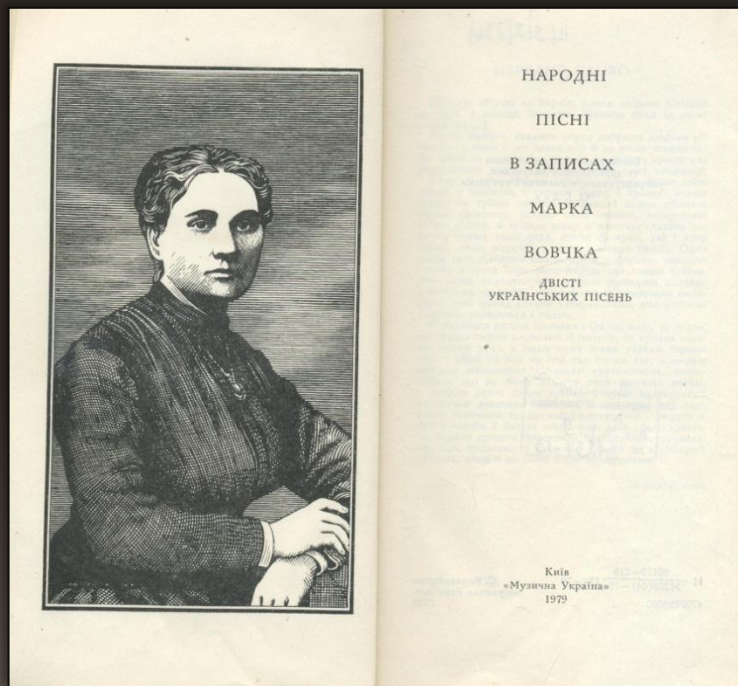
Айзеншток 67787

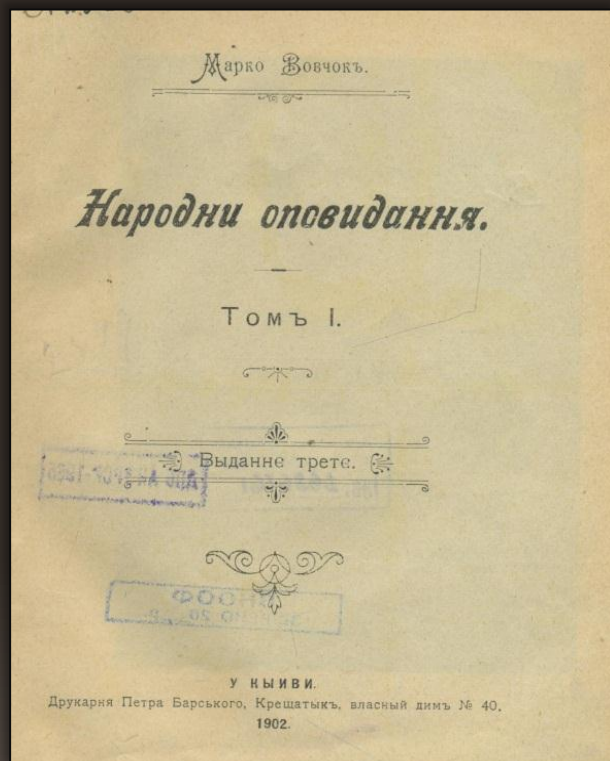
ЗМІСТ ПЕРШОГО ТОМУ.	
Вступ	Страниця
Вступ	V—XLV
Матеріали до біографії Марка Вовчка	XXVI
Розгляд біографічних матеріалів	XXXII
Марко Вовчок. (Біографічний нарис)	XLVII—CCLXXVII
В Непрові	CXXXIV
За границею	CCXVI
Париж	CCXXX
В Римі	CCXXXV
Знову в Парижі	CCXXXVІІ
Маруся	CCLVII
Поворот із Парижа	CCLXIII
Листи Герцена до Марка Вовчка (I—XIII)	1
Листи Тургенєва до Марка Вовчка (I—XXXIII)	13
Листи Опанаса Марковича, Марії Вилинської (Марка Вовчка) і їх знайомих	47—205
Лист Опанаса Марковича до Марії Вилинської (I—III)	49
Лист О. Марковича до матері	58
Лист О. Марковича до Марії Вилинської	61
Лист Марії Вилинської до О. Марковича	67
Листи О. Марковича до М. Вилинської (I—V)	69
Листи Марії Марковички до О. Марковича (I—III)	80
Лист Опанасового брата, Василя, до Марії Марковички	85
Лист Марії Марковички до мужа	86
Лист Василя до Опанаса Марковича	87
Лист Марії Марковички до Гілі Петровича	87
Лист Марії Марковички до мужа (I—V)	88
Лист Н. Дорошенка до Марії Марковички	101
Лист Дорошенка до Опанаса Марковича	103
Лист Н. Макарова до Марії Марковички	104

Опанас Маркович передав своїй дружині в Париж зібрані ним українські пісні з мотивами, що там їх можна буде з меншими труднощами видати. Вілінська видала частину їх у 1866 році у ляйпцігсько-вінтертурському видавництві без згадки імені Опанаса Марковича, назвавши збірник «Двісти українських пісень. Співи і слова зібрав: Марко Вовчок».

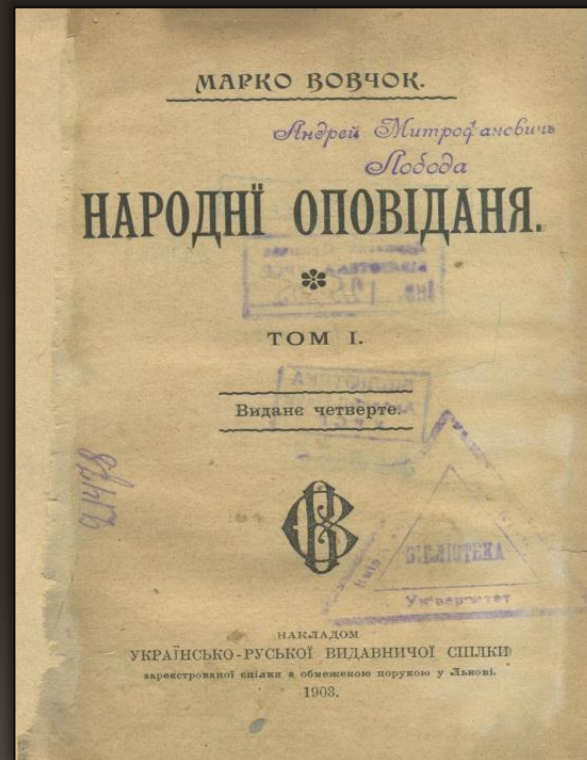
Ва338118

Ви3294,1

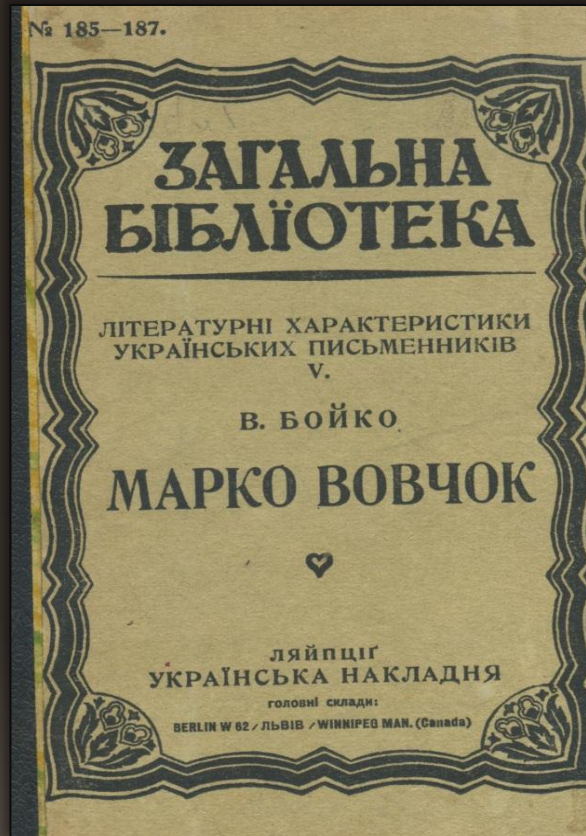

Ао18183,1

Ао81977

З середини XIX століття тривають дискусії, чи була Марія Вілінська єдиною авторкою «Народних оповідань»: значна частина літературознавців (зокрема, й редактор збірки Пантелеймон Куліш) вважає, що цю збірку написали в співавторстві Марія Вілінська та її перший чоловік етнограф Опанас Маркович.

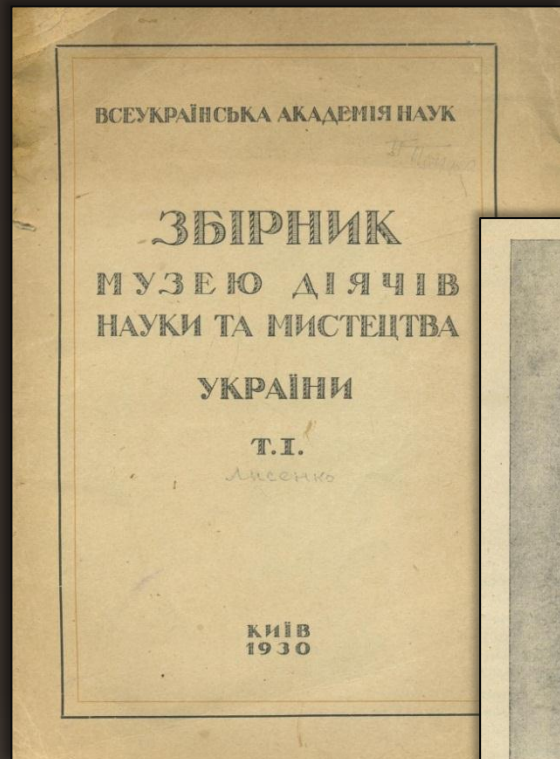
З М І С Т.	
	стор.
ова	1—7
	8—9
I. Біографічні відомості про Марка Вовчка і питання про авторство.	10—82
II. Зміст українських оповідань Марка Вовчка	83—113
III. Критика про „Народні Оповідання“ Марка Вовчка	114—144
IV. Оцінка художньої сторони „Народних Оповідань“ Марка Вовчка (Українська літературна традиція і „Н. Оп.“. „Записки Охотника“ Тургенева і „Нар. Оп.“. Характеристика „Нар. Оп.“).	145—199
V. „Разказы изъ народнаго русскаго быта“	200—217
VI. „Народні Оповідання“ Марка Вовчка і роман Бічер-Стоу	218—225
Висновки	225—228
Бібліографічний показник	229—239

B347052,1-4

Юрій Бойко. Хто написав
«Народні оповідання» Марка
Вовчка? // Юрій Бойко. Вибране у
4 томах ((Ausgewählte Schriften)
im 4 Bänden): T. IV. Heidelberg:
Carl Winter – Universitätsverlag.
1990. 328 стор.: С. 229—255

- 4 Том містить літературно-критичні праці з
- української літератури XIX та XX ст., а також
- роздуми про літературне, політичне та культурне
- життя в Україні в XX ст.

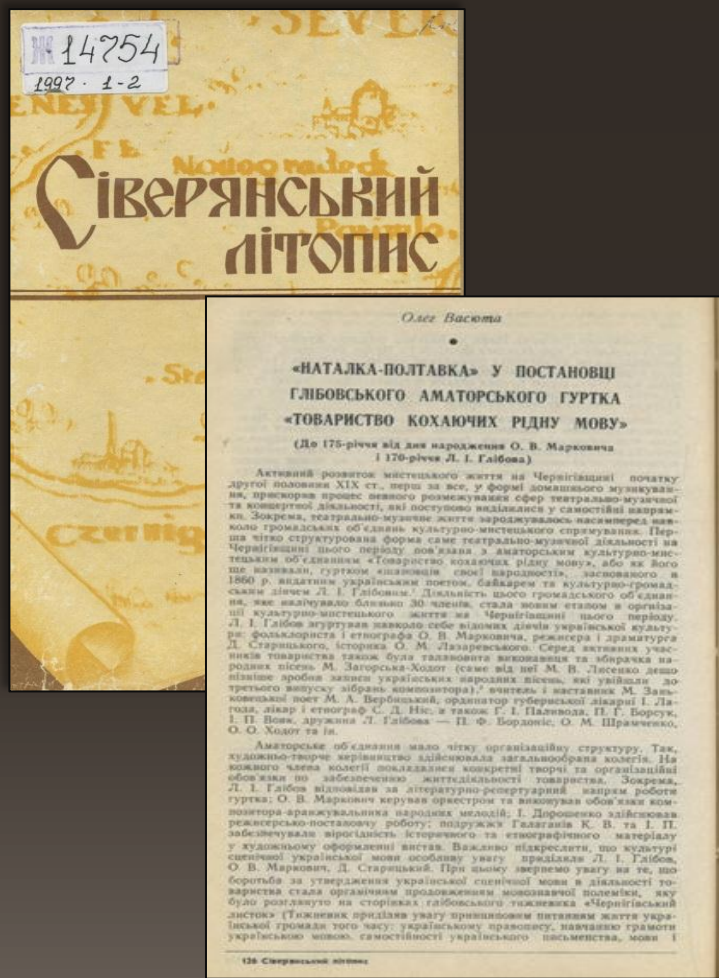

Меланія Загорська.
(З фотографії, що належить Всеукр.
Істор. Музеєві ім. Шевченка).

Казковий голос Меланії зачарував фольклориста і етнографа Опанаса Маркевича. Вже на той час його дружина Марко Вовчок залишила свого чоловіка.

Вважається, що Опанас Маркович і Меланія Загорська одружилися і мали двох спільних дітей. Хоча про заміжжя — тільки чутки, як і про спільних дітей, але Меланія дійсно турбувалася про хворого на туберкульоз Опанаса Марковича.

Ж14754.1997.1-2

Ж14754.2017.3

ЮВІЛЕЇ

УДК 94(477)

Володимир Половець

ОПАНАС ВАСИЛЬОВИЧ МАРКОВИЧ.
1822 – 1867 рр.
(До 195-річчя з дня народження)

У статті розмаїється біографія Опанаса Васильовича Марковича, його навчання в університеті на університеті в Києві, Миколаївському братстві, Полтавському і Київському, відкриття в Чернівцях, одруження з Марією Володимирівною, потім навчання в Чернівцях, Києві, Полтаві, на керівних посадах в Київському і Полтавському, старості в Київському і Чернівцях, Полтаві в 1867 р., поховання в Чернівцях.

Ключові слова: університет, братство, навчання, фольклор, «Опанас», Марія Володимирівна.

Опанас Васильович Маркович – український етнограф, фольклорист, історик, громадський діяч, мемуарист – народився 8 лютого 1822 р. в селі Кулажівці (тепер Триванівський район Полтавської області) в сім'ї Василя Марковича, поміщика київської військової кінноти, Марії Опанасівни, дочки полковника Корсун, була високоосвіченою, музично обдарованою жінкою, провідницею народних пісень (Л. с. 207). Опанас був шостим дитиною в сім'ї. Мати рано померла, тому сина до виховання і навчання заохочували до навчання при сиротинстві та збору українських народних пісень, які він чув на вихованні та від ровесників – христіанських дітей під час спілкування на вулиці. Марія Дмитівна старанно заохочувала сина, робила до них музичний супровід, а вільні рами її сина використовували в період виховання. З того часу любов до української народної творчості залишалася у нього на все життя, ставши постійною життєвою потребою.

У 1836 р., закінчивши Тарнавський 4-х класний міський училище, Опанас уступив до Київської гімназії при університеті Св. Володимира, де ректором був його дідусь Михайло Максимович. Про різні підготовки гуманістичного типу факт, що викладачем тут працював професор університету. Після однієї ректор читав лекції і сповідався. Великий вплив на формування світогляду юнака мав професор І. Д. Крижанівський, прагнучи збагатити українську університетську творчість. За його порадою Опанас став колектувати народні казки, перекази, пісні, прислів'я та приказки, підписав їх за сиротинством і пізніше. Так формувалися архів рукописів майбутнього вченого (2).

Після закінчення гімназії у 1842 р. Опанас знову вступив до Київського університету філософського факультету Київського університету Св. Володимира. Наприкінці в університеті, студент на спеціальності слухав лекції професора М. І. Костомарова, який працював на чолі факультету, але вступив до Корпусу Миколаївського братства, однією із організацій якого був професор. Опанас Маркович закінчив роботу в братстві. На його факультеті навчався Василь Білозерський, теж родом з Полтавської області.

© Половець Володимир Михайлович – доктор історичних наук, професор, зав. кафедри українистики, політолог і соціолог ЧНУ ім. Т. Г. Шевченка.

Ж14754.2018.6

УДК 94 (477)

Анна Морозова

ДОКУМЕНТИ ДО БІОГРАФІЇ ОПАНАСА МАРКОВИЧА

У публікації вводиться до наукового обігу нові документи з фондів Державного архіву Чернівецької області, що стосуються життя та діяльності відомого українського етнографа Опанаса Марковича.

Ключові слова: Опанас Маркович, біографія, Черніїв.

Уранці 1 вересня 1867 р. в Чернівецькій лікарні пішов з життя Опанас Васильович Маркович, як написав журнал «Киевская старина» – «благородна і талановита людина, сім'я добра, краси і науки».

Його біографія відома переважно вузькому колу фахівців – філологам, етнографам, діячам театру, фольклористам. Хоча про його життя та творчість написано чимало наукових, науково-популярних та популярних статей у різноманітних наукових виданнях, газетах та на сторінках краєзнавчих веб-сайтів переважно до квітня 2018 р.

Вважається, що народився Опанас Маркович 27 січня (за старим стилем) 1822 р. в селі Кулашніцях Пирятинського повіту Полтавської губернії в родині збіділого українського поміщика.

1847 року молодого студента університету св. Володимира за приналежність до Кирило-Мефодіївського братства було заслано до м. Орел під нагляд губернатора, де він виконував обов'язки помічника правителя канцелярії губернатора. Палкий український патріот, широкі демократ, Опанас Маркович був красенію із себе, чудово співав і у товаристві відзначався веселим гумором. Не дивно, що він сподобався красуні Марії Білінській, з якою одружився. У 1851 році Маркович покинув службу в канцелярії губернатора і в грудні того ж року родина була вже в Чернігові, де Опанас Васильович став коректором «Черніговських губернських ведомостей». Не довго прожили Марковичі в Чернігові – а 1853 року Опанас Васильович служив у Києві, а з 1855 року – у Німеччині.

У 1859 році Маркович з сином поїхали за кордон, де побували у Німеччині, Швейцарії, Італії, в Лондоні (гостювали у Герцена). Відчувши, що дружина прагне власного життя, 19 серпня 1860 року Опанас Васильович виїхав із Швейцарії. Він ще кілька років поспівав за кордоном гроші для сім'ї і все кинув їх до себе, але більше з дружиною та сином уже не бачився.

Повернувшись в Україну, Опанас Васильович мешкав у Чернігові та Новгороді-Сіверському, співробітничав у газеті «Черніговские губернские ведомости» та «Записках Чернівецького статистического комитета».

Саме періоду перебування Опанаса Марковича у Чернігові стосуються документи, виявлені у фондів Чернівецького губерніального управління Державного архіву Чернівецької області. Вони збереглися у справі щодо призначення членів від уряду по мирових з'їздах Чернівецької губернії за 1861 рік.

Документи друкуються мовою оригіналу згідно з сучасними правовими нормами із затвердженим текстом і стилістичними особливостями оригіналу. У коментарях наведено стилістичну інформацію про осіб та установи, що згадуються в документах.

1. Васюта О. П. «Наталка-Полтавка» у постановці глибоцького аматорського гуртка «Товариство кохальців рідну мову»: (до 175-річчя від дня народження О. В. Марковича і 170-річчя Л. І. Глібова) // Сіверянський літопис. 1997. № 1 – 2. С. 126 – 129; Кузнецова Т. До 195-ї річниці від дня народження збирача і знавця духовних скарбів українського народу Опанаса Васильовича Марковича (1822 – 1867) // http://kotsubinskyi.org/news/do_195_ji_richnici_vid_dnja_narodzhennja_zbiracha_i_znavca_dukhovnikh_skarbiv_ukrajinskogo_narodu_opanasa_vasilovicha_markovicha_1822_1867/2017-02-08-848 (дата звернення – 05.11.2018); Маркович Опанас Васильович (1822 – 1867) // http://www.grebenka.com/index/markovitch_opanasa_vasilovich_vidatni_ljudi_sela_kulashnitsi_drebinkivskij-rajon_rolsheshina-0-483 (дата звернення – 05.11.2018); Морозов В. Внесок дворянського роду Марковичів – Марковичів у культурно-освітні процеси Лівобережної України другої половини XIX – початку XX ст. // Сіверянський літопис. 2011. № 2. С. 81 – 87; Орлова Н. Кирило-Мефодіївський Опанас Маркович – вчений, фольклорист // http://museumshchenshenko.org.ua/flash-point/files/List/Orlova4/927_Opanas_Markovych.pdf (дата звернення – 05.11.2018); Половець В. Опанас Васильович Маркович. 1822 – 1867 рр. (До 195-річчя з дня народження) // Сіверянський літопис. 2017. № 3. С. 165 – 170; Шинько Г. К. Маркович Опанас Васильович // Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: В. А. Смаль (голова) та ін. : Інститут історії України НАН України. К.: Наук. думка. 2009. Т. 6. С. 51; Чернякська Г. Опанас Маркович // http://uahistory.com/topics/famous_people/7283 (дата звернення – 05.11.2018) тощо.

№ 1

30 березня 1860 р. – Аттестат про службу Опанаса Марковича

Представитель сего коллежский ассessor Афанасий Васильевич Маркович, как из формулярного о службе его списка видно, 38 лет, из дворян, православного исповедания, жалованья не получал, имени не имеет.

По окончании курса наук в университете св. Владимира¹ со степенью действительного студента в 1846 году в службу вступил в Канцелярию начальника Орловской губернии с переименованием по аттестату в губернского секретари 1847 года июня 13-го;

утвержден в степени кандидата 23 сентября 1847 г.; по распоряжению начальника губернии назначен к исправлению должности младшего помощника правителя канцелярии 1 ноября 1847 г.;

Высочайшим приказом по гражданскому ведомству в 26 день ноября 1847 г. за № 227 произведен в коллежские секретари по диплому на степень кандидата со старшинством с 7 октября 1847 г.;

определен старшим помощником правителя канцелярии 13 августа 1849 г.; по Высочайшему повелению произведен за отличие в титулярные советники 4 февраля 1850 г.;

Высочайшим приказом по гражданскому ведомству № 122 по прошению уволен от службы 26 июня 1851 г.;

Высочайшим приказом по гражданскому ведомству № 256 определен по прошению коректором «Черниговских губернских ведомостей» 25 декабря 1851 г.;

Высочайшим приказом № 62 перемещен в Киевскую палату государственных имуществ бухгалтером по продовольственной части 29 марта 1853 г.;

определен старшим помощником палаты 30 сентября 1853 г.; за успешное и быстрое формирование в Киевской губернии волонеров полубригады и конной роты подполковника магазина действующих войск объявлено Высочайше

Використані матеріали:

- <https://uk.wikipedia.org>
- <http://www.nbuv.gov.ua>
- <http://resource.history.org.ua>

*Національна бібліотека України імені В. І.
Вернадського.*

*Відділ соціокультурної діяльності
Всі права захищені © ВСКД НБУВ, провідний
бібліотекар Старікова К.А.*